

УДК 338.246

**ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ
КРЕДИТУВАННЯ**

*О. М. Вакульчик, д. е. н., професор, Академія митної служби України,
elvak@mail.ru*

*Д. П. Дубицький, к. е. н., Академія митної служби України,
DenisDubitskiy@i.ua*

У статті розглядається методичний підхід до оцінки економічної безпеки підприємства в умовах кредитування, який базується на застосуванні показників запасу економічної безпеки у поєднанні з показником ефекту фінансового левериджу, що дозволяє управлінському персоналу регулювати процес залучення та використання кредитних ресурсів.

Ключові слова: економічна безпека підприємства, кредит, показники запасу економічної безпеки підприємства, ефект фінансового левериджу.

Постановка проблеми. В сучасних умовах ведення бізнесу значну роль у забезпеченні життєздатності господарюючих суб'єктів відіграє економічна безпека підприємства. Діяльність підприємства супроводжується рядом негативних чинників, що

становлять загрозу платоспроможності, ефективності діяльності підприємства, його здатності до самофінансування. Поряд з цим у процесі виробництва товарів, робіт чи послуг підприємства часто стикаються з проблемою нестачі коштів для забезпечення

придбання оборотних активів та забезпечення інвестування в необоротні активи. Така нестача може бути усунута шляхом одержання кредитів у фінансових установах. Проте запозичення коштів підприємством може мати як позитивний ефект, так і становити загрозу економічній безпеці підприємства і вимагає здійснювати оцінку рівня економічної безпеки підприємства з урахуванням його кредитних зобов'язань.

Аналіз попередніх досліджень та публікацій. Дослідження ряду наукових робіт, присвячених оцінці економічної безпеки підприємства, надало змогу визначити декілька різних підходів, а саме – ті, які використовують у якості критеріїв значення показників, що розраховуються на базі інформації бухгалтерського та управлінського обліку, та показники, які визначаються шляхом експертних оцінок. Суттєвий внесок у дослідження питань, пов'язаних з управлінням економічною безпекою підприємства та її оцінкою, зробили наступні науковці: Абалкін Л. [1], Барановський О. [2], Гапоненко В. [3], Донець Л. [4], Нусінов В. [5] та ін. Незважаючи на відмінності у критеріальних підходах, розроблених даними авторами щодо аналізу економічної безпеки

підприємств, спільним недоліком у них є те, що недостатньо уваги приділено саме питанню оцінки економічної безпеки підприємства в умовах кредитування.

Формулювання мети статті. Метою даної роботи є розробка методичного підходу та обґрунтування показників для оцінки економічної безпеки підприємства із урахуванням залучення ним позикового капіталу. **Викладення основного матеріалу дослідження.** Власний капітал є основою діяльності будь-якого підприємства, проте за необхідності поповнення фінансових ресурсів в усіх галузях господарювання широко використовуються позикові кошти. Одним із основних джерел залучення фінансових ресурсів в Україні є банківське кредитування. Незважаючи на негативний вплив економічної кризи 2008 року на фінансовий сектор економіки обсяги кредитування банками підприємств поступово зростають (табл. 1).

Аналіз даних Національного банку України щодо обсягів кредитів, які були надані банками некомерційним корпораціям у 2010–2012 роках, показав тенденцію до зростання даного показника. Так, у 2011 році обсяги кредитування зросли на 11,41 млрд. грн. і становили – 46,04 млрд. грн.

Таблиця 1
Кредити надані нефінансовим корпораціям за 2010–2012 рр.

	2010 рік	2011 рік	2012 рік	Абсолютне відхилення	
				2011/2010	2012/2011
Усього, млн. грн.	46042	57452	57690	11410	238
у т.ч. за строками:					
до 1 року	19033	28475	26545	9442	-1930
від 1 до 5 років	26224	28849	30888	2625	2039
більше 5 років	785	83	259	-702	176
частка кредитів строком до 1 року у загальній структурі, %	41,3	49,6	46,0	8,2	-3,5
частка кредитів строком від 1 року до 5 у загальній структурі, %	57,0	50,3	53,6	-6,7	3,3
частка кредитів строком більше 5 років у загальній структурі, %	1,7	0,1	0,4	-1,6	0,3

Джерело: [6]

Зростання банківського кредитування у 2012 році було дещо нижчим, проте його залишалися значними – 57,69 млрд. грн. Аналіз структури наданих кредитів нефінансовим корпораціям надав змогу визначити, що переважну більшість кредитів було ви-

дано на термін до 5 років. Така ситуація може пояснюється тим, що підприємства беруть кредити для поповнення оборотного фонду (строком від 1 до 2 років), а також складністю довготермінового економічного прогнозування розвитку економіки України

і, як наслідок, небажання банків надавати кредити строком понад 5 років через високу ризикованість таких операцій.

Аналіз структури капітальних інвестицій за джерелами фінансування за 2010–

2012 рр., надав докази твердження, що переважна більшість підприємств України формує свої необоротні фонди за рахунок власних коштів (табл. 2)

Таблиця 2

Структура та капітальних інвестиції за джерелами фінансування за 2010–2012 рр., %

	2010 рік	2011 рік	2012 рік	Абсолютне відхилення	
				2011/2010	2012/2011
Усього	100	100	100	–	–
у т.ч. за рахунок:					
коштів державного бюджету	5,8	7,1	6,3	1,3	–0,8
коштів місцевих бюджетів	3,4	3,4	3,2	0	–0,2
власних коштів підприємств та організацій	60,8	58,6	59,2	–2,2	0,6
кредитів банків та інших позик	12,3	16,3	16,1	4	–0,2
коштів населення на індивідуальне житлове будівництво	11,1	7,5	8,3	–3,6	0,8
інших джерел фінансування	6,6	7,1	6,9	0,5	–0,2

Джерело: [7].

Так, за аналізований період частка капітальних інвестицій за рахунок власних коштів підприємств та організацій коливалась в межах від 58,6% до 60,8%.

За даними Державної служби статистики України другим за величиною джерелом фінансування капітальних інвестицій є кредити банків та інших позик. Хоча значення питомої ваги цього показника у загальній структурі джерел фінансування капітальних інвестицій не показує чіткої динаміки до зростання, у грошовому вимірнику сума капітальних інвестицій здійснених за рахунок кредитів банків та інших позик зросла з 23,3 млрд. грн. до 42,5 млрд. грн.

Попри той факт, що кредитні ресурси дозволяють підприємству вирішувати виробничі та інвестиційні завдання, поповнюючи кошти обігового капіталу та основного капіталу, їх наявність у складі джерел фінансування може загрожувати економічній безпеці підприємства. До основних загроз можна віднести:

- втрата здатності сплачувати кредит через зменшення доходів і, як наслідок, втрата заставного майна підприємства;
- втрата частини прибутку за рахунок сплати відсотків за користування кредитом, що може призвести до зменшення дивідендного

доходу акціонерів та зменшення ринкової вартості акцій.

Зважаючи на вищесказане актуальним є розробка відповідних показників для оцінки економічної безпеки підприємства, які також враховували б фактор одержання та використання кредитних ресурсів.

На нашу думку, оцінку економічної безпеки підприємства можливо здійснити за допомогою розробленого нами методичного підходу до багаторівневої оцінки економічної безпеки підприємства на основі застосування показників запасу економічної безпеки, що визначаються як різниця між фактично досягнутим обсягом виручки та її мінімально необхідними рівнями, які послідовно забезпечують покриття витрат як фінансової, так і інвестиційної діяльності [8]. Мінімально необхідний рівень величини відповідних запасів безпеки може бути визначений за допомогою показників порогу фінансової безпеки та порогу інвестиційної безпеки. Показник порогу фінансової безпеки (ПБ_ф) відображає необхідний обсяг виручки для забезпечення отримання власником нормативного прибутку та розрахунків по кредитним зобов'язанням, який визначається за формулою:

$$ПБ_{\phi} = \frac{ПВ + ПР_n \times k_{nm} + \Phi B + ТК \times k_{nm}}{ВМД} = \frac{ПВ + ВК \times H_n \times k_{nm} + \Phi B + ТК \times k_{nm}}{(ЧВ - ЗВ) / ЧВ}, \quad (1)$$

де $ПВ$ – постійні витрати, грн.;
 $ЗВ$ – змінні витрати, грн;
 $ПР_n$ – прибуток нормативний, грн;
 k_{nm} – коефіцієнт податку на прибуток;
 ΦB – фінансові витрати, пов’язані з запозиченням, грн;
 $ТК$ – частка тіла кредиту, що підлягає погашенню у звітному періоді, грн;

$ВМД$ – відносний маржинальний дохід;
 $ВК$ – власний капітал, грн;
 H_n – норма прибутку, частка од.;
 $ЧВ$ – чиста виручка, грн.

Поріг інвестиційної безпеки ($ПБ_i$), який відображає необхідний обсяг виручки для забезпечення реінвестицій в основні та оборотні засоби розраховується за формулою:

$$ПБ_i = \frac{ПВ + ПР_n \times k_{nm} + \Phi B + ТК \times k_{nm} + P_{оз} + P_{ок}}{ВМД} =$$

$$= \frac{ПВ + ВК * H_n \times k_{nm} + \Phi B + ТК \times k_{nm} + (KZ_{\phi} - KZ_n) \times ПВОЗ + (ЧВ - ЧВ_{nm}) \times (ОА_{nm} - ПЗ_{nm}) / ЧВ_{nm}}{(ЧВ - ЗВ) / ЧВ}, \quad (2)$$

де $P_{оз}$ – вартість реінвестицій в основні засоби, грн;
 $P_{ок}$ – вартість реінвестицій в оборотні засоби, грн;
 KZ_{ϕ} – фактичне значення коефіцієнту зносу основних засобів;
 KZ_n – планове значення коефіцієнту зносу;
 $ПВОЗ$ – первісна вартість основних засобів, грн;
 $ЧВ_{nm}$ – чиста виручка від реалізації за попередній період, грн;
 $ОА_{nm}$ – вартість оборотних активів за попередній період, грн.;
 $ПЗ_{nm}$ – поточні зобов’язання попереднього періоду, грн.

На базі показників порога фінансової та інвестиційної безпеки розраховуються відповідні показники – відносного запасу фінансової безпеки ($ВЗЕБ_{\phi}$) та відносного запасу інвестиційної безпеки ($ВЗЕБ_i$).

$$ВЗЕБ_{\phi} = \frac{ЧВ - ПБ_{\phi}}{В} \times 100, \%, \quad (3)$$

$$ВЗЕБ_i = \frac{ЧВ - ПБ_i}{В} \times 100, \%, \quad (4)$$

де $В$ – виручка від реалізації, грн.

Залучення кредитів підприємством впливає на рівень його фінансової та інвес-

тиційної безпеки, що зумовлює модифікацію відповідних моделей порогів безпеки, які відображають рівень доходу підприємства, що дозволяє окрім забезпечення ефективної операційної діяльності підприємства, досягти необхідного рівня відтворення власного капіталу та покриття витрат, пов’язаних із фінансовою та інвестиційною діяльністю.

Поріг фінансової безпеки з урахуванням кредитування ($ПБ_{\phi}^k$), що відображає необхідний обсяг виручки та кредитів для забезпечення отримання власником нормативного прибутку та розрахунків по кредитним зобов’язанням, буде визначатись за наступною формулою:

$$ПБ_{\phi}^k = \frac{ПВ + ВК \times H_n \times k_{nm} + \Phi B + ТК \times k_{nm}}{(ЧВ + C_k - ЗВ) / (ЧВ + C_k)}, \quad (5)$$

де C_k – сума кредиту залученого за звітний період, грн.

А показник відносного запасу фінансової безпеки з урахуванням кредитування ($ВЗЕБ_{\phi}^k$) можна розрахувати наступним чином:

$$ВЗЕБ_{\phi}^k = \frac{ЧВ + C_k - ПБ_{\phi}^k}{В + C_k} \times 100, \%, \quad (6)$$

Чим більше значення показника відносного запасу фінансової безпеки підприємства в умовах кредитування, тим більше часу та можливостей у його управлінців, в разі негативних, з точки зору економічної безпеки підприємства, змін значень складових даного показника, здійснити дієві превентивні заходи з метою покриття витрат фінансової діяльності і не допустити втрат потенційно можливих прибутків.

Слід зазначити, що при визначенні порогу фінансової безпеки з урахуванням кредитування та відповідного відносного запасу необхідно звернути увагу, що за рахунок залучення кредитів (C_k) може бути покрита частина суми постійних витрат або розрахунків по раніше одержаним кредитним зобов'язанням (сплата відсотків або тіла кредиту). Необхідно також додатково проаналізувати та порівняти умови кредитування звітного періоду з умовами кредитування попередніх періодів, кредитні зобов'язання по яких забезпечуються за рахунок нових кредитних надходжень. У разі, якщо умови кредитування звітного періоду є гіршими або однаковими з попередніми – показники фінансової безпеки з урахуванням кредитування матимуть некоректні значення, оскільки ризики переносяться на наступні періоди діяльності підприємства. Тобто покриття кредитних зобов'язань за рахунок нових запозичень становить загрозу для подальшого функціонування підприємства і не відображає реальний стан фінансової безпеки підприємства.

В процесі аналізу економічної безпеки підприємства в умовах кредитування, доцільним є, окрім розрахунку показників економічної безпеки, визначення показника ефекту фінансового левериджу, який відображає рівень додатково генеруючого прибутку власним капіталом при різній мірі використання позикових коштів і розраховується за формулою:

$$EFL = (P_{ск} - Ц_{нк}) \times (1 - k_{nn}) \times \frac{ПК}{BK}, \quad (7)$$

де EFL – ефект фінансового левериджу;

$P_{ск}$ – рентабельність сукупного капіталу, %;

$Ц_{нк}$ – середньозважена ціна позикового капіталу, %;

$ПК$ – середній розмір позикового капі-

талу, грн.;

BK – середній розмір власного капіталу, грн.

Вищезазначена формула розрахунку ефекту фінансового левериджу містить три складові:

1. Перша складова має назву «диференціал фінансового левериджу» і характеризує різницю між рентабельністю сукупного капіталу і середньозваженою ціною позикового капіталу.

2. Друга складова, яка називається «податковий коректор фінансового левериджу», – показує, у якому ступені проявляється ефект лівериджу у зв'язку з рівнем оподаткування прибутку. Цей показник практично не залежить від діяльності, оскільки ставка податку на прибуток підприємств законодавчо встановлюється і може змінюватись протягом звітного періоду лише за умови застосування режиму пільгового оподаткування. Проте він є важливим при плануванні, оскільки згідно до Податкового кодексу України ставка податку на прибуток підприємств буде поетапно зменшуватись до 16% [9].

3. Третя складова характеризує обсяг позикового капіталу (ПК), який припадає на одиницю власного капіталу і називається «коефіцієнт фінансового левериджу». Коефіцієнт фінансового левериджу ($k_{фл}$) прямо пропорційний фінансовому ризику підприємства. Таким чином, чим вище значення коефіцієнта фінансового левериджу, тим вище фінансовий ризик компанії. Рекомендоване граничне значення даного коефіцієнта – $k_{фл} \leq 0,5$.

При позитивному значенні диференціала фінансового левериджу приріст коефіцієнта фінансового левериджу буде викликати ще більший приріст показника рентабельності власного капіталу, а при негативному значенні диференціала – призведе до ще більшого темпу зниження цього показника.

Формування необоротних активів здійснюється, як правило за рахунок власних коштів підприємства, що сприяє його фінансовій стійкості. Проте, в сучасних умовах господарювання спостерігається нестача власного капіталу, який забезпечує відтворення основних засобів, що потребує додаткового залучення кредитних ресурсів. Часто

причиною цього виступає неспівпадання економічного строку служби з темпами фізичного зносу внаслідок застосування різних методів нарахування амортизації.

Слід зазначити, що покриття реінвестицій в оборотні активи за рахунок лише власних коштів підприємства є недоцільним, оскільки потреба в засобах для створення запасів протягом року коливається і підприємству не вигідно формувати власні оборотні кошти в розмірах, що перебивають тимчасову потребу в оборотних коштах у збільшеному розмірі. Відповідно доцільним є формування оборотних засобів із мінімальним залученням власних фінансових ресурсів, а залишкову потребу в оборотних засобах необхідно задовольняти за рахунок

позикових ресурсів – головним чином за рахунок банківських кредитів. Така політика підприємства дозволить вивільнити частину чистої виручки для реінвестицій у оновлення та розширення матеріально-технічної бази.

Вплив загроз на безпеку інвестиційної діяльності підприємства за умов залучення кредитів на реінвестування основних і оборотних активів можливо розрахувати за допомогою показника порогу інвестиційної безпеки з урахуванням кредитування ($ПБ_i^k$), який відображає необхідний обсяг виручки та кредитів для забезпечення реінвестицій в основні та оборотні засоби і розраховується за формулою:

$$ПБ_i^k = \frac{ПВ + ПП_n \times k_{nn} + ФВ + ТК \times k_{nn} + P_{оз} + P_{ок}}{(ЧВ + C_k - 3В) / (ЧВ + C_k)} =$$

$$= \frac{ПВ + ВК \times H_n * k_{nn} + ФВ + ТК \times k_{nn} + (КЗ_\phi - КЗ_n) \times ПВОЗ + (ЧВ - ЧВ_{nn}) \times (ОА_{nn} - ПЗ_{nn}) / ЧВ_{nn}}{(ЧВ + C_k - 3В) / (ЧВ + C_k)}, \quad (8)$$

А модель розрахунку показника відносного запасу інвестиційної безпеки з урахуванням кредитування ($ВЗЕБ_i^k$) матиме наступний вигляд:

$$ВЗЕБ_i^k = \frac{ЧВ + C_k - ПБ_i^k}{В + C_k} \times 100, \% . \quad (9)$$

Наявність позитивного значення даного показника буде характеризувати стійкість підприємства по відношенню до зовнішніх та внутрішніх загроз, які негативно впливають на процес оновлення основних засобів та забезпечення підприємства необхідними оборотними коштами.

Використання показників запасу фінансової та інвестиційної безпеки підприємства з урахуванням кредитування, доповнене розрахунком та аналізом показника ефекту фінансового левериджу надасть змогу управлінцям:

- визначати вплив залучених кредитів на фінансову та інвестиційну безпеку, а саме
- на його здатність покривати свої операційні витрати, забезпечувати отримання

власником нормативного прибутку та здійснювати розрахунки по кредитним зобов'язанням, а також реінвестувати власні кошти в основні та оборотні активи підприємства.

– визначати безпечні обсяги позикових коштів та розрахувати допустимі умови кредитування.

На основі даних результатів діяльності ПАТ «Марганецький гірничо-збагачувальний комбінат» за 2012 р. було розраховано показники його економічної безпеки у двох напрямках: для підприємства, яке здійснює свою діяльність із залученням кредитних ресурсів; та для цього ж підприємства за умови, що воно відмовляється від кредитування у звітному періоді (табл. 3).

При розрахунку показників порогу фінансової та інвестиційної безпеки підприємства моделюється ситуація, в якій підприємство відмовляється від залучення позикових коштів у звітному періоді. Таку ситуацію характеризують показники $ВЗЕБ_\phi$ та $ВЗЕБ_i$, що відображають ступінь безпеки діяльності підприємства при умові покриття своїх витрат за рахунок лише виручки.

В результаті розрахунків було визна-

чено, що значення показників відносного запасу фінансової та інвестиційної безпеки підприємства за умови залучення кредитних ресурсів ($VЗЕБ_{\phi}^k, VЗЕБ_i^k$), є більшими за значення аналогічних показників при відмо-

ві від запозичень ($VЗЕБ_{\phi}, VЗЕБ_i$), що означає зниження рівня фінансової та інвестиційної безпеки підприємства при відмові від залучення кредитів.

Таблиця 3

Показники економічної безпеки ПАТ «Марганецький гірничо-збагачувальний комбінат» за 2012 р.

Показник	Значення показника
Поріг фінансової безпеки з урахуванням кредитування ($ПБ_{\phi}^k$), тис. грн.	629361,49
Відносний запас фінансової безпеки з урахуванням кредитування ($VЗЕБ_{\phi}^k$), %	40,89
Поріг інвестиційної безпеки з урахуванням кредитування ($ПБ_i^k$), тис. грн.	1092071,79
Відносний запас інвестиційної безпеки з урахуванням кредитування ($VЗЕБ_i^k$), %	4,51
Ефект фінансового левериджу ($ЕФЛ$), %	-6,23
Поріг фінансової безпеки без урахування кредитування ($ПБ_{\phi}$), тис. грн.	613509,17
Відносний запас фінансової безпеки без урахування кредитування ($VЗЕБ_{\phi}$), %	28,92
Поріг інвестиційної безпеки без урахування кредитування ($ПБ_i$), тис. грн.	1222646,47
Відносний запас інвестиційної безпеки без урахування кредитування ($VЗЕБ_i$), %	-29,92

Джерело:[10]

Основною причиною такого результату є те, що підприємство втратило б 21% своїх грошових потоків, які покривають його витрати та потребу в реінвестиціях (236,6 млн. грн.) при зменшенні фінансових витрат та витрат на сплату тіла кредиту у звітному періоді лише на 84,7 млн. грн.

Окремо дослідивши зміни значень показників $VЗЕБ_{\phi}, VЗЕБ_i$, можна зробити висновки, що відмова від залучення кредитних ресурсів призведе до зменшення значення показника $VЗЕБ_{\phi}$ на 11,98% до значення 4,51%, а показника $VЗЕБ_i$ на 34,43% до значення - 29,92%. Дані результати вказують на те, що окрім зменшення запасу фінансової безпеки підприємства, підприємство повністю втратить запас своєї інвестиційної безпеки.

Незважаючи на позитивний вплив залучення кредитних коштів на показники фінансової та інвестиційної безпеки підприємства, розрахований показник ефекту фінансового левериджу (-6,23%) свідчить про негативний вплив кредитування на підприємство, що виражається у зменшенні рентабельності власного капіталу підприємства.

Отже при плануванні підвищення рівня економічної безпеки за рахунок залучення позикових ресурсів управлінці повинні звертати увагу на те, щоб показник ефекту фінансового левериджу не мав від'ємного значення, оскільки підвищення рівня економічної безпеки відбувається лише у звітному періоді за рахунок збільшення обсягів надходження грошових потоків, а у майбутніх періодах, при від'ємному значенні показника фінансового левериджу, відбудеться зменшення рентабельності власного капіталу, а можливо і його втрата і, як наслідок, погіршення рівня економічної безпеки підприємства.

Одержані результати свідчать про те, що подальші зусилля управлінського персоналу ПАТ «Марганецький гірничо-збагачувальний комбінат» щодо забезпечення економічної безпеки підприємства мають бути спрямовані на оптимізацію структури капіталу підприємства та визначення оптимальних обсягів залучення кредитних ресурсів з урахуванням його впливу як на фінансову та інвестиційну безпеку, так і на рентабельність власного капіталу.

Висновки. Підприємства в процесі своєї господарської діяльності стикаються з проблемою нестачі власних коштів і потребують залучення додаткових ресурсів як в оборотні, так і необоротні фонди. Поряд з цим банківське кредитування підприємств може становити загрозу для їх фінансового стану, операційної та інвестиційної діяльності, що у свою чергу вимагає здійснення оцінки економічної безпеки підприємства з урахуванням даного процесу. Запропонований методичний підхід до оцінки та аналізу економічної безпеки підприємства в умовах кредитування базується на основі застосування відповідних показників запасу економічної безпеки та показника ефекту фінансового левериджу, що дозволить управлінському персоналу приймати рішення по забезпеченню економічної безпеки підприємства та визначенню оптимальної структури капіталу підприємства, плануванню обсягів та вартості кредитних ресурсів.

Література

1. Абалкин Л. Избранные труды. Том IV / Л. Абалкин. – М. : Экономика, 2000. – 330 с.
2. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпе-

чення): Монографія./ О. І. Барановський – К. : Київ. нац. торг. - екон. ун-т., 2004. – 759 с.

3. Гапоненко В. Ф., Экономическая безопасность предприятий. Подходы и принципы. / В. Ф. Гапоненко, А. А. Беспалько. – К., 2007. – 208 с.

4. Донець Л. І. Економічна безпека підприємства: Навч. пос. / Л. І. Донець, Н. В. Ващенко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 240 с.

5. Нусінов В. Я. Методологічні основи оцінки економічних результатів промислового виробництва: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук./ В. Я. Нусінов – Київ, 1998. – 32 с.

6. Кредити надані нефінансовим корпораціям. – Бюлетень Національного банку України. – 2013. – №3. – С. 107.

7. Капітальні інвестиції за джерелами фінансування [Електронний ресурс] // Режим доступу. – <http://www.ukrstat.gov.ua>.

8. Вакульчик О. М., Дубицький Д. П. Визначення зон економічних ризиків на основі аналізу показників економічної безпеки підприємства / О. М. Вакульчик, Д. П. Дубицький // Економіст. – 2009. – №8. – С. 40–43.

9. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс] // Режим доступу. – <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

10. Фінансова звітність ПАТ «Марганецький гірничо-збагачувальний комбінат» за 2012 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу. – <http://www.smida.gov.ua>.

В статье рассматривается методика оценки экономической безопасности предприятия в условиях кредитования, которая базируется на основе применения показателей запаса экономической безопасности в сочетании с показателем эффекта финансового левериджа, что позволяет управленческому персоналу регулировать процесс привлечения и использования кредитных ресурсов.

Ключевые слова: экономическая безопасность предприятия, кредит, показатели запаса экономической безопасности предприятия, эффект финансового левериджа.

In the article the method of estimation of economic security of enterprise is examined in the conditions of crediting, which is based on the use of indicators of economic security of enterprise, in combination with the index of degree of financial leverage, and allows a managerial staff to regulate the process of bringing in and use of credit resources.

Keywords: economic security of enterprise, credit, stock indices of economic security of enterprise, degree of financial leverage.

Рекомендовано до друку д. е. н., проф. Вагоновою О. Г.

Надійшла до редакції 19.09.13 р.